

at jeg vilde udtale mig fuldstændig uforbeholden, Sandheden tro. — Jeg kan kun sige, at denne Sag og Gangen i den har afficeret mig stærkt. Da jeg læste Etatsraad Tietgens Forslag til Sukkerfabrikkernes Aktieselskab, at 6 Millioner Kroner skulde laanes til 3 nye Sukkerfabrikker, om hvilke jeg vidste, at de vare paataenkte, blev jeg taus, jeg kunde ikke sove den Nat, thi i mine Øjne havde den danske Jordbruger lidt et tungt, og, som jeg meget frygter, følgerigt Nederlag.

Hertil knyttedes følgende Diskussion:

Etatsraad Tietgen: Naar Taleren havde tilladt sig at give Møde i Selskabet og bede om Ordet, var det ikke blot fordi den Sag, der forelaa til Diskussion, interesserede ham i særlig Grad, men ogsaa fordi han troede, og i denne Tro var han bleven bestyrket ved at høre den ærede Foredragsholders Indledningsforedrag, at det var en Sag, med Hensyn til hvilken Alle vare enige om, at den som et Hele betragtet var til Gavn. Paa Grund af at Talerens Nærværelse havde været nødvendig andetsteds, var han kommen lidt sent, og det første Ord, han hørte af den ærede Foredragsholder, var Ordet: Nedbør; men han skal ikke nægte, at han blev lidt underlig tilmode ved at høre videre, thi det var en overordentlig stærk Nedbør, som den ærede Foredragsholder lod falde over »de danske Sukkerfabrikker«, som jo ere dem, der have taget Initiativet i denne Sag, da ingen andre vilde. Taleren skulde nu tillade sig at tage Spørgsmaalet op, saaledes som det var stillet, nemlig: Kan den nuværende Ordning af Roesukkerindustrien ansees for tilfredsstillende? Stillet i Almindelighed er dette Spørgsmaal imidlertid vanskeligt at besvare, thi for hvem er det, at Ordningen skal være tilfredsstillende? Er det for Roedyrkerne, eller er det for Sukkerfabrikkerne? Efter det Kjendskab, Taleren har til den ærede Foredragsholder, tvivler han imidlertid ikke om, at det ikke er Sukkerfabrikkerne, der særlig skulle værnes om i dette Tilfælde, men at det er Roedyrkerne, og Spørgsmaalet er derfor at præcisere saaledes: Er den nuværende Ordning tilfredsstillende for Roedyrkerne?

Eftersom Taleren har opfattet den ærede Foredragsholder, er det dennes Mening, at den eneste rette Maade at ordne Sagen paa vil være at oprette Landmandsfabrikker, det

vil sige Fabrikker, hvori Landmændene udelukkende selv indskyde Kapital i Forhold til det Areal, de agte at dyrke med Roer, idet de derigjennem ville faa det størst mulige Pengeudbytte af deres Roer; men Taleren saa ikke rettere, hvis denne Theori skulde betragtes som rigtig, end at deraf maatte følge, at Landmændene da ogsaa maatte anlægge Maltgjørier, Slagterier, Møllerier o. s. v., til hvis Anlæg der endog vilde udkræves langt mindre teknisk og administrativ Dygtighed og langt mindre Kapital end til en Sukkerfabrik; ja naar alt saaledes skulde exploiteres udelukkende til Fordel for dem, der producerede Raamaterialet, kunde man jo endog gaa saa vidt, at man kunde sige, at de selv skulde spise det Sukker, der fabrikeres af Roerne. Nej! man maa se lidt mere nøgternt og ædrueligt paa denne Sag. Det er ikke nok at op-rulle disse gyldne Billeder fra Hildesheim og andre Egne af Tyskland og anføre, at man i Hildesheim faaer 94 Øre pr. Centner Roer, medens man i Danmark kun faaer 80 Øre, man maa ogsaa oplyse, hvorledes Forholdene for denne Industri have stillet sig dér; desuden maa det ogsaa erindres, at denne Industri kun gaaer en halv Snes Aar tilbage hos os, medens den er langt, langt ældre i Tyskland, og man maa derfor ikke, naar man vil anstille Sammenligninger, overspringe alle de Stadier, som denne Industri har gennemgaaet dér. I Tyskland har man sagt, og Taleren har den største Autoritet at holde sig til i denne Henseende, nemlig den tyske Agerbrugsminister Dr. Lucius, at man maatte være rede til at støtte Agerbruget, hvorimod man hos os, hvad jo ogsaa den ærede Foredragsholder har anket over, har ladet det skjøtte sig selv. I den tyske Rigsdag, hvor der førtes Forhandlinger om at revidere og korrigere Forholdet mellem Udførselsgodtgjørelsen og Toldafgiften for Sukker, udtalte nemlig Dr. Lucius: »Die Entwickelung der deutschen Rübenzuckerindustrie basire auf dem System der Rohsteuer . . . Diese Industrie sei durch den Schutzzoll so grosz geworden . . . Wollte man zur Fabrikatsteuer übergehen, so würde man dadurch die jetzt vereinigten Interessen der Rübenkultivateure und der Zuckerfabrikanten trennen.« I Tyskland er Forholdet det, at man dér har Lejlighed til at trække en Vexel paa Statskassen, som for hvert Centner Roer, der forarbejdedes, beløber sig til 17 Øre, og dette Forhold fremkommer derved, at man i Tyskland svarer en Afgift af hvert Centner Roer lig med Afgiften for 8 Pund Sukker, medens der af hvert Centner Roer gennemsnitlig udvindes 9 Pund, ja der er endog Fabrikker, hvor man dels paa Grund af Roernes Kvalitet og dels paa Grund af de

Frengangsmaader, der dér anvendes, udvinder gjennemsnitlig 9,9 Pund Sukker af hvert Centner Roer, saa at altsaa med andre Ord de sidste 2 Pund Sukker ere afgiftsfri. Anvendte vi lignende Methoder, vilde vi dog ikke opnaa nogen Fordel derved af Staten; vi vilde komme til at svare akkurat den samme Afgift af disse sidste 2 Pund Sukker som af de første 8 Pund. Hvor altsaa Forholdet er ordnet som her, at der svares Afgift af hvert Pund Sukker, der fabrikeres, og Staten følgelig ikke anseer det for værende i sin Interesse at beskytte Sukkerroedyrkingen, maa der skjelnes mellem de forskellige Interesser, mellem Landbrugernes og Fabrikanternes; der kan ikke dér være Tale om, at Landbrugere og Fabrikanter associere sig saaledes som i Tyskland. Man behøver i saa Henseende blot at se hen til andre Lande, hvor Roekulturen staaer næsten paa samme Standpunkt som i Tyskland, f. Ex. Østerrig, Belgien, Frankrig og Rusland; i intet af disse Lande findes saaledes som i Tyskland Landmandsfabrikker. Nej, kommer man til en virkelig Fabrikationsafgift eller, som det kaldes hos os, Udbyttebeskatning, er det aldeles klart, at Agerbruget skal have sit og Kapitalen sit, og det hvad enten Kapitalen præsteres af Landmanden i Forhold til det Areal, han dyrker med Sukkerroer, eller han tegner en noget større Kapital, end der kan tilkomme ham efter det Areal, han dyrker med Roer, eller at Landmanden alene dyrker Roer, og Kapitalen kommer tilstede paa anden Maade. Enhver, baade Landbruger og Kapital, skal have sit Vederlag, og Spørgsmaalet bliver nu her hos os, om Kapitalen faaer for meget og Agerbruget for lidt, eller Kapitalen for lidt og Agerbruget for meget. Det sidste Spørgsmaal turde imidlertid ligge udenfor en Besvarelse i dette Selskab, og der bliver derfor kun tilbage at se hen til det første Spørgsmaal, der paa en Maade atter deler sig i to Spørgsmaal, nemlig for det første, om vore Fabrikker ere anlagte hensigtsmæssige og billige nok, og om deres Drift er tilstrækkelig billig, og for det andet, om den Pris, der betales for Roerne, er passende, hvilket sidste Spørgsmaal forøvrigt fuldstændig afhænger af det foregaaende.

Med Hensyn til Besvarelsen af det første Spørgsmaal skulde Taleren give følgende Oplysninger: Fabrikken i Odense, som i sin Tid blev anlagt af »de danske Sukkerfabrikker« og er indrettet paa at forarbejde 5000 Centner Roer i Døgnet, har kostet 1,200,000 Kr. eller med andre Ord 240 Kr. for hvert Centner Roer, den er i Stand til at oparbejde i Døgnet; Fabrikken paa Højbygaard, der er indrettet til at forarbejde

4000 Centner Roer i Døgnet, har kostet omtrent 1 Million Kr. eller 250 Kr. for hvert Centner Roer, den er i Stand til at forarbejde i Døgnet; Fabrikken i Nakskov, som er den sidst anlagte, vil, naar den bliver fuldt gennemført, kunne oparbejde 20,000 Centner Roer i Døgnet og vil koste omtrent 4 Millioner Kr. eller 200 Kr. for hvert Centner Roer, den er i Stand til at oparbejde i Døgnet. I Forbigaaende skulde Taleren bemærke — om det skulde være nødvendigt, kunde han ogsaa levere Bevis derfor — at de tyske Fabrikkers Anlæg og Drift i ingen Henseende er billigere end vore. Saa man nu hen til, hvad her var meddelt om de 3 Fabrikker, da fremgik det, at jo større Fabrikken var, jo billigere var ogsaa i alle Henseender dens Anlæg, og den samme Regel gjaldt ogsaa med Hensyn til Driften.

En Sammenligning mellem Fabrikken i Nakskov, der er den største, og de to andre Fabrikker frembyder imidlertid Vanskeligheder, idet Fabrikken i Nakskov kun har været i Gang i et Aar og er anlagt efter et andet System end de to andre, Fabrikkerne i Odense og paa Højbygaard. Disse sidste faa nemlig deres Hovedforsyning ad Jernbanen, og Transportomkostningerne derved — Fragt af Roerne til Fabrikkerne og Retourfragt for Affaldet — komme Roedyrkerne til Last med omtrent 7 Øre pr. Centner. Fabrikken i Nakskov er derimod, som sagt, anlagt efter et andet System; den faaer nemlig sin Forsyning gennem Saftstationer, hvorved der udkræves en ikke saa lidt større Anlægskapital og medgaaer ikke saa lidt mere i Driftsomkostninger end ved de andre Anlæg, men Merudgiften anslaaes dog ikke til at andrage mere end 3 Øre pr. Centner Roer, og da nu Roedyrkerne i ethvert Tilfælde have at bringe Roerne enten til Jernbanen eller til Saftstationer, hvad der skeer ved egne Befordringsmidler, og denne Udgift altsaa kan anslaaes til at være den samme i begge Tilfælde, give altsaa Saftstationerne en Fordel af 4 Øre pr. Centner Roer; da nu tilmed de Erfaringer, der hidtil ere gjorte, synes at vise, at man ved Hjælp af Saftstationer arbejder billigere end paa anden Maade, vil man følgelig herved blive i Stand til at betale en højere Pris for Roerne, end naar man skal have dem ad Jernbanen.

Hvad dernæst det andet Spørgsmaal angaaer, nemlig om der af Fabrikkerne betales en passende Pris for Roerne, da vil det heller ikke være vanskeligt at besvare. Fabrikkerens Bruttofortjeneste uden Forrentning, Hovedadministration o. s. v. havde i det sidste Aar været 30 Øre pr. Centner Roer, og af en Oversigt over Regnskaber fra ikke saa faa Roedyrkere

i det vestlige Lolland, hvilke Regnskaber Hr. Erh. Frederiksen havde indsamlet efter Selskabets Ønske, fremgik det, at Fortjenesten ved at dyrke Roer havde været dér 70 à 74 Øre pr. Centner, ligeledes uden Afdrag og Renter, saa at altsaa medens Fabrikken kun havde havt 30 Øre pr. Centner Roer, havde Roedyrkerne havt 70 à 74 Øre pr. Centner. For nu at vise, at de Tal, Taleren havde fremsat, vare korrekte, skulde han give detaillerede Oplysninger angaaende tre af de modtagne Regnskaber, saaledes at det ene vedrørte et Avlsbrug, hvor Roedyrkningen dreves i stor Udstrækning, det andet, hvor Roedyrkningen dreves i mindste Udstrækning, og det tredie, hvor Roedriften var af Mellemstørrelse. Jægermester Smith, Rudbjerggaard, havde dyrket 120 Tønder Land med Roer og avlet 38088 Centner eller 317 Centner pr. Td. Land. Udbyttet herfor havde været, efter at Omkostningerne vare fraregnede, 28370 Kr. eller 236 Kr. 72 Øre pr. Td. Land, hvad der svarede til 74,5 Øre pr. Centner Roer. Gaardejer Johansen, Kjældernæs, havde dyrket 2 Tdr. Land med Roer og derefter avlet 720,9 Centner Roer. Fortjenesten havde været 238 Kr. 92 Øre pr. Tønde Land, hvilket svarede til 62 Øre pr. Centner, men vel at mærke foruden Affaldet, som han erholdt tilbage, og som kunde ansættes til en Værdi af 12 Øre pr. Centner; hans Fortjeneste var altsaa ogsaa 74 Øre pr. Centner, og saa var endda saavel eget Arbejde som Kjørsel taget rigelig med i Beregning. Endelig skulde Taleren meddele et Regnskab for en Roedrift af Mellemstørrelse. Hr. Erh. Frederiksen havde dyrket 10 Tdr. Lund med Roer og derpaa avlet 4494,25 Centner. Overskudet havde været 315 Kr. 52 Øre pr. Tønde Land, hvilket svarede til 67,4 Øre pr. Centner, men her var vel at mærke anvendt et betydeligt Kvantum Kunstgjødning, nemlig for 69 Kr. pr. Tønde Land. Vilde man nu indvende, at forrige Aar var et særlig godt Roear, da vilde Taleren møde denne Indvending med at gjøre opmærksom paa, at Gjennemsnitsudbyttet ikke havde været mere end 315 Centner pr. Tønde Land, hvilket svarede til, hvad der havde været avlet de foregaaende Aar. Faktum var imidlertid, at medens Fabrikkerne kun havde en Fortjeneste af 30 Øre pr. Centner Roer, de havde oparbejdet, havde Roedyrkerne havt en Fortjeneste af 70 Øre pr. Centner Roer, de havde avlet.

For nu at afgjøre det Spørgsmaal, om Roedyrkerne have faaet for lidt for deres Roer, og Fabrikkerne altsaa taget en for stor Fortjeneste, maa det bestemmes, hvilken Kapital hvør især har anvendt. Tages som Udgangspunkt Fabrikken i Odense,

der er beregnet paa at oparbejde 5000 Centner Roer i Døgnet og har kostet 1,200,000 Kr., vil Taleren antage, at der til dens tilstrækkelige Forsyning med Roer vil behøves et Areal af 1800 Tdr. Land, og da Gjennemsnietsprisen for 1 Tønde Land vel her i Landet kan ansættes til 1000 Kr., vil altsaa Værdien af den Jord, der skal producere Raamaterialet til denne Fabrik, være 1,800,000 Kr., eller, med andre Ord, den Jord, som skal producere Raamaterialet til Fabrikken, har en Værdi, der er $1\frac{1}{2}$ Gang større end den Kapital, der er nedlagt i Fabrikken. Nøjagtig det samme Forhold er tilstede ved Fabrikken paa Højbygaard, som kan oparbejde 4000 Centner Roer i Døgnet og har kostet 1 Million Kr., idet den vil behøve Roer fra 1500 Tønder Land. Forholdet mellem den i Fabrikkerne nedlagte Kapital og den i Jorden anbragte Kapital er altsaa som 2 til 3, medens Forholdet mellem den Fortjeneste, Fabrikkerne have, og den, Roedyrkerne have, er som 30 til 70 eller som 3 til 7, og efter Talerens Mening er det eneste Resultat, som kan uddrages deraf, det, at Prisen her i Landet paa Roer snarere er for høj end for lav*). Fordelen

*) At denne Opgjørelse maatte bero paa en Fejltagelse, var sikkert indlysende for Alle, der overværede Diskussionen, men da man savnede de Regnskaber over Roedyrernes Indtægt i Nakskovegnen, som Étatsraad Tietgen benyttede ved sine Beregninger, var man hindret i at paapege Fejltagelsen eller Misforstaelsen. Det viser sig nu, at de Regnskaber, som Étatsraaden naturligvis i god Tro har benyttet, i Virkeligheden er temmelig ufuldstændig, idet der i de fleste af dem er glemt vigtige Udgiftsposter, særlig til Jordens Efteraarsbearbejdning og til Gødning; de ere nemlig trykte aldeles, som de ere modtagne fra Landmændene med en forudskikket Bemærkning om, at „det let vil bemærkes, at man i meget forskellig Grad har medtaget i Beretningen Udgifterne til Jordbehandlingen Efteraar og Foraar. Hvad der mangler, vil imidlertid for de flestes Vedkommende være let at kalkulere.“ — Denne Forudsætning slaar imidlertid ikke til; de fleste benytte Regnskaberne simpelment som de foreligge uden at indlade sig paa nogen Revision eller Tilføjning, og dette skete da ogsaa ved den her omhandlede Lejlighed.

Lægger man da Regnskaberne til Grund, men tillige medtager de nævnte vigtige Udgiftsposter, bliver Landmændenes Fortjeneste pr. Cntr. Roer ikke, som i Foredraget opgivet, 70 Øre, ja ikke engang 50 Øre. Selv denne Indtægt vilde imidlertid sammenlignelsesvis stille Landmændene ligesaa gunstig som Industrien, der af sit mindre Indskud har en Fortjeneste af 30 Øre pr. Cntr. Roer; men da Udgifterne til Skatter og Afgifter, til Forrentning og Amortisation af Maskiner og Materiel, til Ejeren og hans Medhjælperes personlige Arbejde og Tilsyn osv. osv. ikke ere fradragne i de meddelte Regnskaber, hvorimod de tilsvarende Udgifter rimeligvis ere fradragne i Indu-

er, som det sees, udelukkende paa Roedyrkernes Side. Der er et andet Moment, som heller ikke maa lades ude af Betragtning, nemlig det, at medens den i Jorden nedlagte Kapital maa betragtes anbragt saa sikkert som muligt, idet man, hvis man ikke kan dyrke Sukkerroer, kan dyrke andre Roer, som Foderroer, Korn o. s. v., saa er den i Fabrikkerne anbragte Kapital undergiven en ganske anden Risiko; kun gennem Sukkerroer faaer den sin Værdi og kan give Udbytte. Hvis der er en mangelfuld Forsyning med Sukkerroer, kommer hele den store Kapital til at staa ufrugtbar hen eller bærer i alt Fald kun tildels Frugt; desuden maa man erindre, at Sukkerfabrikkerne have at kæmpe med de forskjellige Konjunkturer i Sukkerpriserne, ligesom den Beskyttelse, som denne Industri nyder i vore Nabolande i Form af Udførselspræmie, heller ikke maa lades ude af Betragtning.

Som det vil erindres, begyndte Taleren sin Udtalelse med at sige, at Alle vare vistnok enige om, at denne Industri som et Hele betragtet maatte ansees for at være et gavnligt Samfundsforetagende, og han vilde derfor henstille til Forsamlingen og særlig til den ærede Foredragsholder, om det da var rigtigt at ville hæmme den Udvikling, denne Industri havde taget, og som udelukkeude skyldtes Kapitalen eller Fabrikanterne, hvad man nu vilde kalde det, ved den ene Gang efter den anden at rippe op i Spørgsmaalet og for Landmændene oprulle gyldne Billeder, som ikke kunne andet end vække Misundelse og Utilfredshed, eller om det ikke vilde være mere patriotisk, om man lod den Udvikling, der nu engang er foregaaet, foregaa i Ro og i den Gænge, den nu engang er kommen i her i Landet. Da Taleren for 10 Aar siden efter Opfordring fra ærede Landmænd tog Initiativet i denne Sag, var det for at bringe den ind i et moderat Tempo, at den ene Fabrik ikke skulde falde over den anden, forinden

striens Regnskab, saa kan der næppe være nogen Tvivl om, at den almindelige og umiddelbare Opfattelse har Ret, naar den mener, at ikke „Agerbruget“, men „Industrien“ forholdsvis har den største Fortjeneste. Nogen absolut nøjagtig Sammenligning mellem de 2 Virksomheders Fortjeneste lader sig imidlertid vanskelig drage, og „Agerbruget“ seer ikke med Misnøjse paa, at „Industrien“ har en god Fortjeneste, naar Misforholdet ikke er altfor grelt; men derimod maa det protestere, naar Industrien ud af mangelfulde Regnskaber vil drage den Slutning, „at Prisen paa Roer snarere er for høj end for lav“; thi om end dette Resultat for saa vidt er farefrit, som næppe Nogen fæster Lid dertil, saa vil det dog kunne volde Forvirring i den fremtidige Drøftelse om Roesukkerindustrien.

Red.

de nødvendige Betingelser for deres Existents vare tilstede. »De danske Sukkerfabrikker« oprettede Fabrikken i Odense og havde et Raffinaderi at støtte sig til; Fabriken paa Højbygaard, der derimod i alt væsentligt oprettedes af Landmænd, havde ikke noget Raffinaderi at støtte sig til, hvorfor den søgte at komme i Besiddelse af et saadant, men det blev denne Fabriks Ruin. Endvidere skal det ogsaa bemærkes, at begge Fabrikker dengang stode lige over for en mangelfuld Forsyning med Roer, der tilmed vare af en slet Kvalitet. Paa dette Tidspunkt havde det været det rette Øjeblik at opkaste det Spørgsmaal, om man her havde med en Industri at gjøre, der særlig burde gaa i Kjølvandet af eller i Følgeskab med Landbruget, ligesom det ogsaa havde været det rette Øjeblik for de store Agerbrugsautoriteter til at komme Fabrikkerne eller Kapitalen til Hjælp ved at opfordre og vejlede Landmændene til at dyrke Roer i større Udstrækning og af god Kvalitet. Det gjorde man imidlertid ikke; man overlod til Kapitalen at bekæmpe alle de Vanskeligheder, der da vare tilstede, men ved Hjælp af de dygtige agronomiske Kræfter, der vare til Raadighed, lykkedes det imidlertid Kapitalen at overvinde disse Vanskeligheder. Senere, da der efter forskellige daarlige Kornaar begyndte — uden nogen Paavirkning af »de danske Sukkerfabrikker« — at rejse sig en Bevægelse paa forskellige Steder paa Vestlolland til Fordel for Sukkerroekulturen, havde der atter været Lejlighed til at opkaste det Spørgsmaal, om ikke Landmændene udelukkende skulde have reserveret sig al den Kapital, som skulde anbringes i disse Anlæg, for selv at opnaa hele Fordelen, men at rejse det nu, nu da de tjaarige Kontrakter, i Henhold til hvilke Selskabet har paabegyndt Anlægene, foreligge, kan ikke andet end virke skadelig og bidrage til at vække Tvedragt mellem Roedyrkerne og Selskabet. Nu atter, efter at »de danske Sukkerfabrikker« desuden have paataget sig at bygge 3 Fabrikker, der i Forbindelse med de bestaaende ville producere mere Sukker, end Landet selv kan forbruge, saa at altsaa enhver ny Fabrik, der opstaaer ud over disse, maa basere sin Produktion paa Udførsel og det endda i en skarp Konkurrence med Nabolandene, der give en betydelig Udførselspræmie, at rejse det Spørgsmaal, om det ikke var rigtigst, at Landmændene selv anlagde Fabrikker i Stedet for at tage mod den Udvikling, som »de danske Sukkerfabrikker« utvivlsomt have Fortjenesten af at have skabt, idet de have skaffet denne Industri en Hjemstavn her i Landet, var efter Talerens Mening kun at skabe sig en herostratisk Berømmelse, som

Taleren ikke skulde misunde den ærede Foredragsholder. Til Slutning skulde Taleren kun minde om, at det Bedste er det Godes værste Fjende, og derfor vilde han bede Landmændene om hellere at forbedre det Gode, vi have, end søge efter at udsaa Tvedragt for at opnaa det, som efter deres Mening er det Bedste, og som dog kun med meget stor Vanskelighed lader sig opnaa.

Etatsraad Tesdorpf haabede, at Forsamlingen vilde indrømme ham, at han i Begyndelsen af sit Fordrag havde stillet sig anderledes lige over for sin ærede Modstander, end denne i Slutningen af sit Foredrag havde stillet sig over for ham ved at hentyde til, at han (Taleren) skulde attraa eller hige efter en herostratisk Berømmelse, thi saadant var aldeles ikke Tilfældet. Taleren havde i denne Sag en saa god Samvittighed, at han sagde til sine Venner, da han gik til Mødet: »Det er sandelig ikke af Lyst, at jeg rejser dette Spørgsmaal; jeg veed overordentlig godt, at jeg iaften vil møde meget stærke Indsigelser, og at det afgjort vil komme til en Ordvexling, som mulig kan være ubehagelig nok; men naar man er saa gjennemtrængt af sin Overbevisnings Rigtighed, som jeg er det, vilde jeg svigte den Pligt, som jeg føler, jeg har lige over for det danske Agerbrug, naar jeg fremdeles vilde tie, som jeg nu har tiet i nogle Aar.

Da den tyske Sukkerindustri nærmede sig til os, altsaa begyndte at arbejde under lignende Forhold som dem, vi raade over, hvad Klima og Jordbund angaaer, rejste Taleren til Tyskland og gennemgik denne Industries Forhold dér saa nøje, som hans Tid og Evne tillod det, hvorefter han her i Selskabet — det er nu 7 Aar siden — holdt et Foredrag om Sukkerfabrikationen, som dengang fornylig var paabegyndt herhjemme, og som Taleren haabede ikke skulde standses, men udvikles videre, hvad der imidlertid efter Talerens Mening ikke kunde ske, uden at Regjeringen traadte til og støttede den. Kapitalen er altid den, der har lettest ved at klare alle Vanskeligheder, og derfor er det ogsaa den, der allevegne har gjort Begyndelsen. Derefter træde saa de store Jordbrugere til og overtage det, hvortil Kapitalen har været Banebryder; disse søge da Assistance hos de mindre Jordbrugere, enten ved at leje deres Jord eller ved i Forening med dem at begynde en fælles Virksomhed paa dette Omraade, hvis Ledelse da er i de store Jordbrugeres Hænder — saaledes har det hidtil været i Tyskland —; men naar saa en Stund er gaaet, og de mindre Jordbrugere have lært af de store at dyrke Sukkerroer, forene de mindre sig om selv

at bygge en Fabrik, saa at altsaa denne Industri til Slutning kommer i Hænderne paa de mindre Jordbrugere, som da assisteres af de tekniske og agronomiske Kræfter, som ere tilstede, og som ere villige til ogsaa at assistere de mindre intelligente Jordbrugere.

Seer Taleren nu hen til de Lande, hvor man ikke kjen-der Aktiefabrikker, som de kaldes i Tyskland, kan han ifølge den personlige Erfaring, han har gjort, ligesom efter alt, hvad der er blevet ham meddelt baade mundtlig og skriftlig fra de paalideligste Mænd, som han har kunnet skaffe sig Underretning fra, samt ogsaa efter alt, hvad han har læst sig til om de her omtalte Forhold, ikke sige andet, end at denne Industri i disse Lande paa ingen Maade kan, hvad Sundhed angaaer, taale Sammenligning med, hvad den er, hvor Produktionen af Roematerialet og Fabrikationen af det gaaer Haand i Haand. Det er derfor Talerens Syn paa Sagen, hvad han alt har pointeret og følt sig forpligtet til at fremsætte, at denne Industri kun dér er bleven til Velsignelse for den hele Befolkning, hvor de to nævnte Virksomheder ere gaaede Haand i Haand.

At Kapitalen her har brudt Banen, er slet ikke andet, end hvad man seer allevegne. Sidste Sommer havde Taleren havt Besøg af en Franskmand, Mr. Pilter, som var Medejer af Frankrigs næststørste Sukkerfabrik, hvis Anlæg havde kostet 3 Millioner Francs, og denne Mand havde sagt til Taleren, at den Kamp, der over hele Frankrig bestod mellem Fabrikanter og Roeproducenter, gjorde sig gjældende i en saadan Grad, at man havde været nødsaget til af de 3 Millioner Francs, som Fabrikens Anlæg havde kostet, at afskrive de 1½ Mill., og endda havde man havt ondt ved at forrente de andre 1½ Mill., skjøndt Jorden i Departementet Eure, hvor Fabrikken var beliggende, var ganske udmærket. Det er imidlertid denne Kamp, der føres mange Steder mellem Fabrikanter og Roeproducenter, som skal undgaaes, og det gjøres den, naar disse have deres egen Fabrik, hvor deres eget Produkt kan blive forarbejdet. Netop Foreningen af disse to Virksomheder sikrer Sukkerindustrien en Fremtid.

Men skulde nu det, at Taleren stod her og udtalte sin Overbevisning, udtalte, hvad han havde hørt og seet, være at ndsaa Splid? Skulde det, at Taleren, hvis hele Liv og Virksomhed tidlig og sildig særlig var gaaet ud paa at støtte og fremme det danske Jordbrug, nu sagde, hvad der efter hans Overbevisning tjente det bedst, kunne kaldes at vække Splid? Skulde det kunne kaldes elendig Forfængelighed? Nej, det

kunde man ikke kalde det. Det var første Gang, at der i et landøkonomisk Møde var rettet en saadan Bebrejdelse mod Taleren, og han haabede, at det ogsaa skulde blive den sidste. Hvad man derimod kunde have sagt til ham var, at det havde været heldigere, om han havde talt tidligere. Han havde imidlertid, som de Tilstedeværende vilde have hørt, i sit Foredrag bebrejdet Landhusholdningsselskabet, at det ikke havde taget Sagen ganske anderledes op, end det havde gjort, at det ikke Aar efter Aar havde udsendt Folk for at undersøge Sagen baade herhjemme og i Frankrig, Tyskland, Belgien o. s. v., og derefter hver Vinter i Selskabets Møder havde underkastet den en grundig Drøftelse. Dette skulde man have gjort, men det var ikke skeet, og Taleren vilde derfor efter sin Overbevisning have forsømt sin Pligt, naar han ikke var mødt her og havde sagt til Jordbrugerne: Vær forsigtige, vogter Eder, overvejer Sagen, inden I gaa ind paa disse Forpligtelser, paa disse Kontrakter paa 10 Aar. Taleren skulde nu ikke gaa ind paa at analysere disse Kontrakter, men vilde indrømme, at »Sukkerfabrikkerne« havde viist velvillig Imødekommen. Vilde man imidlertid spørge ham, om han vilde gaa ind paa disse 10aarige Kontrakter og dyrke Roer paa et vist Areal for derefter at sælge dem til Fabrikken til en bestemt Pris, saa vilde han svare: Nej, det vilde han ikke gjøre. Fabrikkerne vare imidlertid vistnok nødte til denne Fremgangsmaade for at opnaa en hurtig Amortisation, som nu engang var forbunden med den Ordning af Sagen, som var skeet, men denne Ordning var det, Taleren kaldte uheldig. Som Jordbruger krævede han ikke en saa hurtig Amortisation; han lod sig nøje med meget mindre. At Fabrikkerne betalte for lidt for Roerne, havde Taleren ikke villet udtale, men trods det og med al Anerkjendelse af, at Vilkaarene, der stilledes, kunde være meget ordentlige, kunde han dog ikke andet end sige til den danske Jordbruger: Slaa Eder sammen, store og smaa, dan en Forening, skaf de Midler, som ere nødvendige, for at I kunne bygge Eders egen Fabrik, og se hen til de Erfaringer, som ere gjorte i Nabolandet. At det vil føre til et varigere og almindeligere Velvære, hvor Ordningen skeer efter det System, end hvor den skeer efter det andet, er Taleren fuldt og fast overbevist om.

Godsejer Ingerslev. Det foreliggende Spørgsmaal havde været fremme her oftere, og det kunde være, at det ikke var fremme tidt nok, men naar det kom frem, maatte det i ethvert Fald belyses saa positivt som muligt fra forskjellige Sider. Med Etatsraad Tesdorpf kunde Taleren være

enig i, at Landmændene burde være forsigtige, men han kunde ikke være enig med ham i, at de ikke vare det, thi det vare de netop. At Landmændene for egen Regning byggede Fabrikker, der vare knyttede til Dyrkningen af deres Jord, var et System, som Taleren, der tidlig havde interesseret sig for denne Industri, havde været forelsket i, men da han saa, at det vilde fordre et Udlæg af 1000 à 1500 Kr. for hver Tønde Land, der dyrkedes med Sukkerroer, kom han hurtig til det Resultat, at Landmændene ikke kunde magte Sagen, selv om der var Villie tilstede til at tage den i Hænde, hvad der imidlertid ikke var det mindste Spor af. Da Regjeringen skred ind, vare kun faa af de Herrer med; det kom de først nogle Aar efter, og Taleren sagde allerede dengang: Kan man faa Kapitalen til at tage Stødet af for Landmændene, vil det være heldigt, kan man ikke det, maa Sagen opgives. Man kunde ikke dengang, selv om Pengene havde været tilstede, hvad de imidlertid aldrig have været, rejse 1000 Kr. pr. Tønde Land, der skulde dyrkes med Sukkerroer, til Anlægget af en Fabrik, og man kunde vistnok heller ikke gjøre det i dette Øjeblik; men naar det havde været og var Tilfældet, maatte og maa den Side af Sagen stilles i Bero. Dengang »Sukkerfabrikkerne« grebe Sagen an, tilbøde de Landmændene Aktier i Fabrikken, men saa vidt Taleren vidste, tegnede Landmændene ingen Aktier; for nylig var der atter skeet et lignende Tilbud, men om dette var akcepteret, vidste Taleren ikke. — Hvad nu de tiaarige Kontrakter angik, da maatte jo Vedkommende, forinden han indgik paa den, være paa det Rene med, hvad han skulde have for hvert Centner Roer, for at Dyrkningen af dem kunde betale sig fuldt saa godt eller bedre end en anden Afgrøde, og var han kommen paa det rene dermed og havde faaet det tilsikret, saa Taleren ikke nogen Ulykke i, at han bandt sig for 10 Aar. For sit Vedkommende vilde Taleren hellere gjøre det end sætte 1000 à 1500 Kr. pr. Tønde Land med Sukkerroer fast i en Fabrik, hvis Fremtid han ikke kjendte. Desuden maatte ogsaa det Spørgsmaal betragtes, hvorledes Landmandsfabrikkerne vilde være farne, naar de ikke havde noget Raffinaderi at støtte sig til. Taleren maatte vedblivende paastaa, at det var en forsigtig Vej, der var slaaet ind paa; Enhver kunde tage under Overvejelse, om han troede at kunne staa sig ved at gaa ind paa de tiaarige Kontrakter eller ikke; den, der ikke troede at kunne gjøre det, og dog gjorde det, var en Daare. Naar de 10 Aar ere gaaede, staaer Egnen fri, og Fabrikken har da en vis Risiko,

hvis den ikke vedblivende kan faa Folk til at dyrke Roer nok paa billige Vilkaar. Det fra Frankrig hentede Exempel paa det Uheldige i, at Fabrikation og Roedyrkning vare adskilte, var efter Talerens Mening ikke noget Exempel paa, at Stillingen var uheldig for Roedyrkerne, men kun for Fabrikkerne, og en saadan Stilling kunde naturligvis komme, hvis ikke alle Interesser løb sammen. — Naar nu de Herrer vilde sige, at Forholdet behøvede ikke at være det, at enhver Mand, der dyrkede en Tønde Land med Roer, skulde tegne sig for saa og saa mange Aktier; det kunde ogsaa ordnes paa den Maade, at det blev smaa, lokale Aktieselskaber, da vilde Taleren hertil svare, at han ikke seer noget Fortrin ved disse smaa Aktieselskaber, naar det ikke netop var Roedyrkerne, der havde Aktierne og beholdt dem. Det forekom ham ogsaa, at de større Aktieselskaber havde en større Styrke og kunde bedre tage Sagen op end de smaa. Taleren kunde ikke se andet, end at Landbrugerne havde været forsigtige; det vilde efter hans Mening ikke have været rigtigt, om de havde bundet 10 Millioner Kr. i Sukkerfabrikker; kunde man faa Kapitalen i Tale paa rimelige Vilkaar, var det rigtigere at benytte dens Hjælp end at binde egne Midler. Skulde Landbrugerne senere have 10 Millioner Kr. til Raadighed og have Lyst til at anvende dem paa Sukkerfabrikkerne, var der intet i Vejen for, at det kunde ske; Landmændene vare i dette Forhold lige saa stærke som Sukkerfabrikkerne. Enhver af Parterne havde jo sit Veto; den ene kunde sige: Jeg vil ikke dyrke Roer, og den anden: Jeg vil ikke fabrikere Sukker.

Endnu skulde Taleren kun bemærke, at hans Syn paa Sagen var det, at havde Landbrugerne lyttet til Etatsraad Tesdorpf's Raad, havde vi ikke faaet Sukkerkulturen indført i Danmark. Om det nu var en Lykke, at vi havde faaet den eller ikke, var noget, Enhver maatte afgjøre efter sit Syn paa Sagen. I den Henseende vare Meningerne forskellige; men mærkeligt nok, kom man til de Egne, hvor den var indført, hørte man udtalt Tilfredshed med den. Hvad Etatsraad Tesdorpf havde stillet frem, var kun Drømmebilleder; det var Talerens fuldstændige Overbevisning, at den Vej, man hidtil var gaaet, havde det været nødvendigt at gaa, og havde man ikke gjort det, havde man ikke faaet Sukkerindustrien indført her i Landet. Der var naturligvis ikke Tvivl om, at de Raad, Etatsraad Tesdorpf gav, vare fra hans Side vel overvejede og vel mente, men efter Talerens Mening mundede det Hele ud i: Befat Eder ikke med Sukkerindustri.

Etatsraad Tesdorpf maatte modsige, at det var Drømmebilleder, han havde fremsat. Der laa syv Aar mellem sidste Gang, han havde holdt Foredrag over dette Æmne, og nu, og i den Tid havde han havt Lejlighed til grundig at overveje Sagen og til at vise en vis Taalmodighed, men Stillingen i 1883 var unægtelig væsentlig forskjellig fra, hvad den var i 1876. Der var i de syv forløbne Aar indsamlet saa megen Erfaring og saa megen Kundskab baade paa det tekniske og det agronomiske Omraade, ligesom der ogsaa var vundet saa meget i Styrke hele Landet rundt, at man nu kunde med rolig Samvittighed indlade sig paa det, som man ikke havde turdet indlade sig paa i 1876, og da Taleren nu saa, at det var Kapitalen, der helt og holdent — han vilde sige det rent ud — havde tilegnet sig Fabrikationen af Roesukkeret her i Danmark, var det, at han for sit Vedkommende troede sig forpligtet til at fremkomme med en Advarsel og sige, at han aldeles ikke syntes om den Ordning, der var kommen i Stand, eftersom han paa ingen Maade kunde anse den for heldig.

Etatsraad Tietgen skulde ikke trætte Forsamlingen længe; han vilde kun berigtige en Udtalelse af Etatsraad Tesdorpf. Det var ikke Kapitalen, der havde bemægtiget sig Sukkerindustrien, men det var Landmænd fra alle Egne i Landet, som havde henvendt sig til »de danske Sukkerfabrikker« for at faa Fabrikker anlagte, og det var altsaa uberettiget i den Bevægelse, der herskede angaaende denne Sag, at se en Usurpation fra Kapitalens Side. Det var kun paa Opfordring fra Landbrugets Side, at Selskabet overhovedet nogensinde havde indladt sig paa denne Sag. I dette Øjeblik var der endogsaa rettet en saa stor Mængde Opfordringer til Selskabet om at anlægge Sukkerfabrikker, at der var en fuldstændig »embarras de richesses«. — Den Vej, Udviklingen var gaaet her i Landet, var den modsatte af den, Etatsraad Tesdorpf havde udviklet for Tysklands Vedkommende, hvor det var de store Jordbrug, der havde paabegyndt Industrien og derefter havde taget de smaa med. Ved Nakskov, ved Assens, paa Møen og til en vis Grad ved Slagelse var det de mindre Jordbrugere, der havde taget denne Sag op. Gjennemsnitsstørrelsen af det Areal, der dyrkedes med Roer, var ved Nakskov 3 Tønder Land for hver Mand og ved Assens 2 Tønder Land. Det, der havde tiltalt Taleren mest ved denne Industri, var netop det, at det var de smaa Jordbrugere, der havde taget Sagen op, idet de derigjennem sættes i Stand til ved et mere ihærdigt Arbejde at skaffe et større Pengeudbytte ud af deres Jord.

Etatsraad Tesdorpf havde sagt, at Kapitalen gjorde Be-
 gyndelsen, brød Banen, og derefter kom saa de store Do-
 mæner; men disse bleve da Tid efter anden skudte tilside
 af de mindre Jordbrugere, som allevegne vilde høste den
 største Nytte af Sukkerindustrien, fordi de arbejdede billigst.
 Det var imidlertid de store Jordbrugere, der skulde gaa i
 Spidsen; de skulde opfordre de mindre til at tage fat og
 gennem den Tillid, de nød i vedkommende Egn, sætte Mod
 i dem til at oprette en Fabrik. Saaledes var det nu ikke
 gaaet her, og at de mindre Jordbrugere paa Lolland, i Fyen
 o. s. v. derfor havde sluttet sig til de Fabrikker, der dér op-
 rettedes af »de danske Sukkerfabrikker«, var ganske i sin Orden.
 De havde Tillid til Selskabet, og derfor gik de med, men at
 vi, som Godsejer Ingerslev sagde, ikke skulde have Raad til
 at bygge vore Fabrikker selv, det vilde Taleren nu i 1883
 betvivle overordentlig meget efter det Kjendskab, han havde
 til Forholdene paa Landet, og disse troede han at kjende lige
 saa godt som Godsejer Ingerslev. Nyde kun de Mænd, der
 paabegynde Sagen, en virkelig Tillid gennem alle Klasser af
 Befolkningen, vil denne Sag gaa overordentlig godt, ja langt
 lettere, end man i Almindelighed skulde tro. Det var slet
 ikke nogen Kunst at faa slige Fabrikker oprettede, naar man
 blot vilde lægge Ryg til og gjøre sig ordentlig Umage. Var
 Taleren ikke 65 Aar, og havde han ikke saa mange Jern i
 Ilden, som han havde, skulde han faa oprettet en Fabrik,
 hvad Dag det skulde være; han skulde ikke være i nogen-
 somhelst Tvivl om, at det jo nok skulde gaa, at han
 skulde faa Tilslutning, og paa samme Maade troede han, at
 Sagen vilde stille sig for mangfoldige Andre; Landet har mange
 Mænd, som nyde almindelig Tillid blandt Jordbrugerne. Det
 var i Virkeligheden kun Initiativet, det kom an paa, at de,
 der kunde og vilde træde frem, gjorde det og sagde: Lad os
 nu paabegynde denne Sag i Forening.

Lehnsbaron Reedtz-Thott. Den højtærede Foredrags-
 holder havde nævnt tre Momenter, hvis Tilstedeværelse efter
 hans Mening vare nødvendige for at bringe Sukkerindustrien
 i Gang her i Landet, nemlig, at Regjeringen skulde interessere
 sig for Sagen, at der skulde være Kapital tilstede, og at der
 skulde være Jord til at dyrke Roer paa. Hvad nu det første
 Moment angik, da havde Taleren ikke én, men flere Gange
 havt Lejlighed til at tale med den ærede Foredragsholder
 herom, og denne havde stadig hævdet, at det, det først kom
 an paa, var, at Regjeringen støttede Sagen, og fordi den ikke
 havde gjort det, havde den ærede Foredragsholder lige fra

Begyndelsen ikke villet have noget med denne Sag at gjøre. I Diskussionens Hede syntes det imidlertid, som om den ærede Foredragsholder havde tabt dette Punkt af Syne. Taleren kunde ikke forstaa, hvorfor den ærede Foredragsholder angreb den Maade, hvorpaa »de danske Sukkerfabrikker« havde sat denne Sag i Scene, naar det var lykkedes dem at bringe Sagen i en smuk og god Stilling, uden at Regjeringen havde støttet den; ved at det var skeet, syntes Taleren ærlig talt, at Grundvolden var tagen bort fra de Ræsonnementer, som den ærede Foredragsholder var kommen med. — Den ærede Foredragsholder vendte sig dernæst mod Kapitalen og førte en vis Filippika mod den, idet han sagde, at det var Kapitalen, som havde exploiteret denne Sag. Dette kunde Taleren imidlertid heller ikke forstaa, thi Penge ere Penge, hvor de saa komme fra; hvad enten de store Jordbrugere, som jo efter den ærede Foredragsholders Mening ere dem, der skulle gaa foran i denne Sag, hjalp de smaa med Kapital til Anlægget af en Fabrik, eller der udstedtes Aktier, som de kunde købe, saa var det dog altsammen baseret paa Valuta, som vare tilstede et eller andet Sted. Der havde desuden den ene Gang efter den anden været gjort Jorden Tilbud om at være direkte interesseret i Sagen, men Tilbudet var hver Gang mødt med et Afslag, ogsaa fra den ærede Foredragsholders Side. Alt dette, syntes Taleren, gjorde, at den ærede Foredragsholder ikke med Føje kunde angribe »de danske Sukkerfabrikker«, fordi de havde taget Sagen op, og for den Maade, hvorpaa de vare gaaede frem. Efter Talerens Mening vilde Sagen være bleven bragt et langt Skridt videre fremad, hvis den ærede Foredragsholder, som jo ofte dels ved at holde Foredrag her i Selskabets Møder og dels ved at holde Foredrag paa Lolland havde viist, at han interesserede sig for denne Industri, havde sluttet sig til Sagen, som den nu engang var kommen frem, fra Begyndelsen, fremfor bagefter at tage Sagen op og modarbejde, hvad der dog langt fra lod sig modarbejde.

Etatsraad Tesdorpf. Naar Baron Reedtz-Thott mente, at Taleren stod uden Fundament, eftersom han tilsyneladende havde opgivet Regjeringens Assistance, da skulde Taleren ikke undlade at bemærke, at hans Fordring om Regjeringens Assistance i denne Sag kun var gaaet ud paa, at Regjeringen skulde have støttet Sagen paa de første Stadier, ved f. Ex., da denne Industri begyndte her i Landet i 1873, og det viste sig at være Alvor med den, at have udtalt, at den i en Række af Aar vilde nøjes med en mindre Afgift end den, der svares

af Kolonialsukker. Regjeringen vilde imidlertid, som Taleren sagde i sit Foredrag — og han var her nødt til at nævne Regjeringen, naar han skulde give et Omrids af Sukkerindustriens Historie her i Landet — ikke trods stærke Opfordringer gaa ind paa at støtte Sagen, og Taleren kunde derfor ikke fritage Regjeringen for at have en meget væsentlig Andel i, at Ordningen af denne Sag var kommen i den Gænge, den nu var kommen i. Forøvrigt havde Taleren ikke med et eneste Ord angrebet »de danske Sukkerfabrikker«; han havde kun opkastet det Spørgsmaal, om den nuværende Ordning af Roesukkerindustrien var tilfredsstillende, og efter det Syn, han havde paa Sagen, maatte hans Svar derpaa blive, at han hverken kunde anse den for heldig eller tilfredsstillende; men angrebet Sukkerfabrikkerne havde Taleren som sagt ikke, han havde endog tvertimod paa mange Punkter skjønnnet paa dem.

Lehnsbaron Reedtz-Thott skulde ikke indlade sig paa at afgjøre, hvorvidt Etatsraad Tesdorpf angreb eller forsvarede Sukkerfabrikkerne, det maatte Forsamlingen dømme over; men efter hans Mening kunde det ikke kaldes andet end glædeligt, at det, trods de Vanskeligheder, der havde været tilstede for Sukkerfabrikkerne, dog var lykkedes dem, og det endog i Løbet af ikke saa mange Aar, at føre denne Sag igjennem uden nogensomhelst Beskyttelse.

Godsejer Ingerslev maatte fastholde sin Anskuelse, at den nuværende Ordning, eftersom Forholdene vare, maatte ansees for at være tilfredsstillende. Naar Jordbrugerne kunde faa Penge andetsteds fra paa billige Vilkaar og ikke bandt sig for en længere Fremtid, end man i det Hele taget kunde overskue, kunde de efter Talerens Mening være vel tjente med at have undladt selv at sætte 10 Millioner Kroner fast i Sukkerfabrikker. For Etatsraad Tesdorpf's Kjendskab til Personer og Forhold her i Landet bøjede Taleren sig, men der var dog en Bemærkning, han ikke kunde undlade at gjøre. Naar Etatsraad Tesdorpf sagde, at der var Folk nok, som kunde sætte Sagen igjennem, og at der var Penge nok blandt Landmændene, da kunde det være meget muligt, men Taleren havde ikke kunnet faa Øjnene op derfor. Enten maatte de, der havde Midlerne, ikke ville af med dem, eller de maatte sige, at de ikke vilde have noget med Sagen at gjøre, akkurat ligesom Etatsraad Tesdorpf havde sagt baade nu og for syv Aar siden. Hvorledes den nuværende Ordning vilde stille sig i Tidens Løb, var Ingen i Stand til at sige nu, hverken Etatsraad Tesdorpf eller Etatsraad Tietgen; det kom

an paa, hvorledes Sagen vendte sig, og hvem der interesserede sig for at blive Hovedaktionærer. Vilde Landmændene søge at blive det, kunde det jo ske ved at opkjøbe Aktierne; Fabrikkerne bleve da deres Ejendom.

Præsidenten (Professor Jørgensen) takkede Etatsraad Tesdorpf, fordi han havde bragt Sagen frem; ligeledes takkede han de Herrer, der vare fremkomne med forskjellige Oplysninger, thi det kunde jo ikke andet end være af stor Interesse at faa dette vigtige Spørgsmaal behandlet saa alsidig som muligt, og var der faldet skarpe Ytringer fra begge Sider, var dette kun et Bevis mere paa, hvilken Betydning og Vigtighed Sagen havde, og med hvilken varm Interesse den omfattedes.

Efterskrift.

Etatsraad Tesdorpf bemærkede i sit Foredrag, at han havde samlet en Del Værdiangivelser og Tal til Belysning af Sukkerroedyrkingen, og at han ventelig under Diskussionen vilde kunne meddele disse. Da dèr ikke blev Lejlighed dertil, ønskes de meddelte her som Efterskrift.

Indtægter ved Sukkerroedyrking.

De danske Sukkerfabrikker betale Roerne leverede paa Fabrikken med 83 Øre pr. Centner i Gjennemsnit af hele Kampagnen, nemlig

76 Øre indtil 15. November,

84 Øre fra 15. November til 15. December,

88 Øre fra 15. December,

alt ved 10-aarige Kontrakter; ved 1-aarige Kontrakter betales 2 Øre mindre.

I Juni Maaned faaer Roedyrkeren et Forskud af 100 Kr. pr. Tønde Land, som tilbagebetales, naar Roerne leveres; desuden kan faaes Kunstgjødning, der først betales, naar Roerne leveres, og endelig faaer Roedyrkeren frit til Laan Radsaamaskine og Radrenser. Disse rentefrie Forskud kunne give Roedyrkeren en Besparelse i Renter af ca. 1¹/₂ Øre

pr. Centner Roer. Affaldet faaes tilbage og afhentes ved Fabrikken.

Northheim betaler Roerne med 11 Sgr. pr. Centner eller 98 Øre, senere i Efteraaret med 12 Sgr. pr. Centner eller 107 Øre, i Gjennemsnit af Kampagnen ca. 102 Øre pr Centner,

Wesselburn betaler 11 Sgr. pr. Ctr. eller 98 Øre,

Steterburg betaler 1 M. 10 Pf. eller 97,9 Øre,

Ringelheim 1 M. 4 $\frac{1}{2}$ Pf. eller 93 Øre,

og alle levere Affaldet tilbage.

Affaldet kan efter Rimpau kun beregnes til 35 pCt. af Roernes Vægt og til en Pris af 30 Pf. eller 27 Øre pr. Centner; hvilket giver pr. Centner Roer 9 $\frac{1}{2}$ Øre.

E. Frederiksen beregner Affaldet til 14 Øre pr. Centner Roer. — Desuden regne Enkelte ogsaa Blade og Hoveder til Foderværdi, saaledes Dr. Burstenbinder til 7 Øre pr. Centner Roer. Rimpau regner Blade og Hoveder til 2,3 Pf. eller 2 Øre pr. Centner Roer.

Hr. Wrede har en Fabrikgevinst, efter at den af ham indskudte Aktiekapital er forrentet med 5 pCt., af 10 Pf. pr. Centner Roer.

Udgifter ved Sukkerroedyrkning.

Hr. Wredes Gjennemsnit af 8 nøjagtige Regnskaber:

Hestekraft og Haandkraft	125 Kr. 13 Øre	pr. Td. Land			
Kunstgjødning	69 — 22 —				
Roernes Afbenyttelse af den til forrige Afgrøde givne Stald- gjødning	64 — 28 —				
Almindelige Driftsudgifter	30 — 15 —				
Roefrø	11 — 86 —				
Forpagtningsafgift eller Renter af Grundkapital	59 — 33 —				
Renter af Driftskapital	13 — 35 —				

Ialt 373 Kr. 32 Øre pr. Td. Land

Høstet Roer: 342 Centner pr. Td. Land.

Produktionsomkostninger pr. Centner Roer	109 Øre	
Roernes Afbenyttelse af Staldgødningen		
udgjør pr. Centner Roer	18,8 Øre	
Direkte Udgifter til Roemarken	90,2 Øre	pr. Ctr.

	Rimpau Schlaustedt		Künneke Steterburg	
	pr. Td.	Land	pr. Td.	Land
	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Pløjning	19	78		
At udsaa Kunstgødning	"	69		
At skarrificere	1	58	21	36
10 Gange tromle, harve	5	93		
Saaning af Frø	"	99		
4 Gange Hakning med				
Maskine	3	95		
3 Gange Hakning med			30	26
Haanden	11	86		
Udtynding	3	95		
Optagning og Jorddækning	21	75		
Stærkere Jorddækning	1	48		
Jorddækningens Aftagelse	1	98	30	26
Læsning	1	98		
Roekulernes Planering	"	99		
Kjørsel til Fabrikken	26	35	16	02
Kunstgødning, ikke Stald-				
gødning	85	04	53	40
Roefrø	10	68	7	12
Almindelige Omkostninger				
(fælles)	40	20	22	25
Forpagtningsafgift	51	91	53	40
Renter	10	38	13	35
Roernes Afbenyttelse af				
tidligere given Stald-				
gødning	59	33	106	80
Ialt	360	Kr. 80 Øre	354	Kr. 22 Øre
Høstet:	384	Ctr. Roer	384	Ctr. Roer
Produktionsomkostn. pr. Ctr.	94	Øre	92	Øre

Beskatningen i Tyskland.

Skatten er 80 Pf. pr. Centner Roer, regnet at der udfordres $12\frac{1}{2}$ Centner Roer til at tilvejebringe 100 Pd. Sukker.

Skatten er altsaa fastsat under den Forudsætning, at der skulde gives 10 Pf. pr. Pd. Sukker (Indførseltolden er 12 Pf.)

Ved Roernes forbedrede Kvalitet bruges nu kun $9\frac{3}{4}$ Centner Roer til 100 Pd. Sukker, altsaa Tolden bliver kun betalt med $9\frac{3}{4} \times 80$ Pf. = 780 Pf. pr. 100 Pd. Sukker eller 7,8 Pf. pr. Pd. Sukker. Denne Fortjeneste, som ligger heri for Fabrikkerne, kommer nu imidlertid Konsumenterne tilgode, thi siden Tyskland ikke alene producerer alt det Sukker, der bruges i Landet, men endog udfører meget, er der skeet en Prisregulering for Sukker, der kun giver Fabrikken ligefrem Erstatning for den virkelig betalte Told. Salgsprisen i Tyskland er Verdensmarkedets Sukkerpris plus den virkelig betalte Told c. 7,8 Pf. pr. Pd.

Ved Udførsel af Sukker gives Fabrikken en Told-erstatning af 9,40 Mark pr. 100 Pd. Sukker. Da nu 100 Pd. Sukker tilvirkes af c. 10 Centner Roer (og ikke som ved Skattens Fastsættelse antaget af 12 Centner Roer) faaer Fabrikken 9,40 Mark Toldgodtgjørelse for 10 Centner Roer eller 94 Pf. pr. Centner Roer, medens der kun er betalt en Told af 80 Pf. pr. Centner Roer, altsaa en Fortjeneste for Fabrikken af 14 Pf. pr. Centner Roer eller $12\frac{1}{2}$ Øre.

I 1880—81 forarbejdedes 126 Mill. Centner Roer, der gave 12 à 13 Mill. Centner Sukker; heraf udførtes til Udlandet 6 Mill. Centner Sukker.

Naar den ved Udførselsgodtgjørelsen opnaaede Fortjeneste fordeles paa alle i 1880 avlede Roer, bliver det c. $6\frac{1}{4}$ Øre pr. Centner Roer, som i 1880 er høstet i Tyskland. —

Alle tyske Fabrikkers Gjennemsnitsdividende i 1881 var efter Professor Geffken 42 pCt. —

Tolden i Danmark for indført Sukker er $4\frac{1}{2}$

Skilling = 9,4 Øre pr. Pd. Af Roesukker svares samme Told med 8 pCt. Godtgjørelse.

Gjennemsnittsprisen for St. Croix Sukker (Muscovados), fortoldet pr. Pd. Netto i Kjøbenhavn i Aarene 1877—82 var 31,8 Øre pr. Pd.;

laveste Gjennemsnittspris	28,7 Øre,
højeste	— 34,9 —

De danske Sukkerfabrikkers nye Aktiekapital paa 6 Mill. Kr.

De Roedyrkere, som have indgaaet 10aarige Leveringskontrakter med Selskabet, tilbydes for hver Tønne Land, for hvilken saadan Leverings-Forpligtelse er indgaaet, 300 Kr. i Aktier til pari.

Herfor modtoges et Indskrivningsbevis, der kun kan sælges til Selskabet, der udbetaler Bevisets paalydende Beløb, hvis Kursen paa Selskabets Aktier til den Tid er over pari, og ellers til disses Gjennemsnittskurs paa Kjøbenhavns Børs i de foregaaende 3 Maaneder.